

ROMANTİK İLİŞKİLERLE İLGİLİ KALIPYARGILARA KARŞI TUTUMLAR

Nuray Sakallı ve Ferzan Curun**

Ö Z E T

Bu araştırmanın amacı romantik ilişkilerle ilgili kalıpyargılara karşı tutumları ölçmek ve ayrıca, belirtilen bu tutumları cinsiyet farklılığının ve cinsiyetçiliğin (sexism) nasıl etkileyeceğini araştırmaktır. Bu amaçla 291 Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğrencisinden romantik ilişki ile ilgili bazı kalıpyargılara karşı düşüncelerini ve duygularını belirtmeleri istenmiştir. Bunun yanında, düşmanca ve dostça cinsiyetçiliği ölçmek için Glick ve Fiske (1997) tarafından geliştirilen zıt duyguları içeren cinsiyetçilik ölçeği deneklere verilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, düşmanca ve dostça cinsiyetçilikten yüksek puan alan katılımcılar düşük puan alan katılımcılara oranla romantik ilişkiler hakkındaki kalıpyargılara karşı daha olumlu tutumlara sahiptirler. Ayrıca, kadın katılımcılar, cinsiyet rolleri ile tutarlı olarak, romantik ilişkilerde erkeğin daha girişken olması gerektiği konusundaki kalıpyargılarla daha fazla hemfikir olurken; erkek katılımcılar kadın katılımcılara oranla romantik ilişkilerde erkeğin baskın, kadının kabul edici olması hakkındaki kalıpyargularla daha fazla hemfikir olmuşlardır.

* ODTÜ Fen ve Edebiyat Fakültesi

A B S T R A C T

The purpose of the study is to measure individuals' attitudes toward some stereotypes related to romantic relationships in Turkey. The study also examines how sex differences and sexism influence the attitudes toward stereotypes relevant to romantic relationship. 291 Middle East Technical University students were asked to indicate their opinions and feelings toward some stereotypes about romantic relationship. To measure hostile and benevolent sexism, Ambivalent sexism scale developed by Glick and Fiske (1997) was administered to participants. Results show that participants who have high scores on hostile and benevolent sexism hold more positive attitudes toward stereotypes about romantic relationship than those with low scores on hostile and benevolent sexism. In addition, consistent with gender roles, female participants agree with stereotypes about assertiveness of male in romantic relationship while male participants were more likely to accept stereotypes about the dominance of male and compliance of female in romantic relationship.

G İ R İ Ő

Cinsiyet rolleri hakkındaki kalıpyargılar, erkeklerin ve kadınların nasıl davranmaları gerektiğine ilişkin normatif inançlardır. Toplumsal cinsiyet hakkındaki kalıpyargılara göre erkek baskın, bağımsız, dış dünya ile ilişkide bulunan, para kazanan, kuvvetli ve yetkin iken; kadın bağımlı, uyumlu, evde ev işleri ve çocukları ile ilgilenendir (Geis, 1993; Eagly ve Steffen, 1984). Kadın ve erkekler bu ve benzeri cinsiyet rollerini çocukluklarındaki sosyalleşme süreci içinde öğrenmektedirler. Yapılan çalışmalar devamlı sosyal baskı ve kontrol altında büyütülen kız çocukların erkeklerden daha az başarı güdüsüne sahip ve dış kontrole daha bağımlı olduklarını bulmuştur (Kağıtçıbaşı, 1980). Ayrıca, üniversite öğrencisi erkeklerin fiziki görünüm, atletik yeterlik, yaratıcılık ve zihinsel yeterliğe ilişkin benlik

algısının kızlarınkine göre daha yüksek olduğu saptanmıştır (Güvenç, 1996). İş hayatında da benzer sonuçlar bulunmuştur; erkekler otorite ve yüksek konumlarda iken; kadınlar daha alt pozisyonlarda görev almaktadırlar (England, 1979).

Toplumsal cinsiyet rolü ve cinsiyet kalıpyargılarının hayatın tüm yönlerini etkilediği gibi romantik ilişkileri de etkilediği kesindir. Romantik ilişkilerle ilgili kalıpyargılar heterosexüel bir ilişkinin nasıl olması gerektiğine ilişkin açık mesajlar verebilir. Diğer alanlarda olduğu gibi erkeğin romantik ilişkilerde daha baskın olması, cinsiyetçi tavırlarla kız arkadaşına davranması beklenebilir. Erkeklerin kız arkadaşlarının saçının uzunluğuna, giysilerine karışması, birçok konuda kontrolü ellerinde bulundurmaya çalışması ve ilişkilerde daha girişken olması beklenebilir. Buna karşın; kızların erkeğe uyan, naz yapan, cinselliğe hayır diyen ve estetik anlayışından dolayı erkeklerin giyinme tarzlarına karışabilen kişiler olmaları beklenebilir. Erkeklerin baskın davranışları ve bu konuda algılar üzerinde yapılan çalışmalar, erkeğin baskın olmasına ilişkin geleneksel vurgu zaman zaman erkeklerin ilişkide baskın olmama kaygısı yaşamalarına yol açtığını göstermektedir. Komarowski (1975) çalışmasında erkeklerin %30'unun partnerlerine karşı üstün olmama kaygısı yaşadıklarını bulmuştur. Bu nedenle kadınlar erkeklerin kendilerini üstün hissedebilecekleri şekilde davranmakta, bir anlamda oyunu onların kazanmasına izin vermektedirler. Diğer bir araştırma baskın davranışların erkeklerin çekiciliklerini arttırdığını; ancak kadınların çekiciliği üzerinde hiçbir etkisi olmadığını göstermiştir (Basow,1992).

Bu tür romantik ilişki kalıpyargıları hakkında bireyler belli tutumlara sahiptirler. Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin romantik ilişkiler hakkındaki kalıpyargılara ilişkin tutumlarını ölçmektir. Bu tutumlar geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin ortaya çıkardığı cinsiyetçiliğin bulunduğu bir ortamda geliştiği için de bu çalışmada cinsiyetçiliğin kişilerin bu konudaki tutumları ile ilişkisi ele alınmaktadır.

Cinsiyetçilik, genel olarak, kadına karşı olumsuz kalıpyargıları, düşmanca duyguları ve geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin kabulünü içermektedir. Glick ve Fiske (1997), cinsiyetçiliğin, kadına karşı geleneksel olumsuz tutumları içermesi yanında olumlu tutumları da içerdiğini belirtmektedirler. Erkek egemen toplumlarda ekonomik, politik ve sosyal alanlarda güç erkeğin elindedir. Ancak, bunun yanında erkeğin kadınsız yaşayamaması ilişkilerde kadına belli bir güç kazandırmaktadır. Bu durumda kadınlara karşı tutumlarda hem düşmanca hem de dostça bir yaklaşım gözlemek mümkündür. Bu iki zıt duygunun aynı anda bireylerde bulunması zıt duyguları içeren cinsiyetçiliğin varlığını ortaya çıkarmaktadır. Glick, Diebold, Bailey-Werner, Zhu'a (1997) göre, zıt duyguları içeren cinsiyetçilik düşmanca ve dostça olmak üzere iki ayrı cinsiyetçilik tutumunu içermektedir. Düşmanca cinsiyetçilik kadının alt statüde olması, erkeğin gücü ve geleneksel cinsiyet rollerinin kabulü konusunu içermektedir. Dostça cinsiyetçilik ise, kadını geleneksel rolleri ile yüceltir ve kişilerarası ilişkilerde kadının erkeğe bağlılığını ve kadın ile romantik cinselliği vurgular. Glick ve Fiske'e (1996) göre, geliştirdikleri zıt duyguları içeren cinsiyetçilik ölçeği hem düşmanca cinsiyetçiliği; hem de dostça cinsiyetçiliği ölçmektedir. Glick ve Fiske'in bu modeli ele alınacak olursa, romantik ilişkiler hakkındaki kalıpyargılara karşı tutumun hem düşmanca; hem de dostça cinsiyetçilik tarafından etkileneceği söylenebilir. Bu açıklamalara göre bu araştırmanın ana denenceleri şunlardır:

1)- Geleneksel rollerin kabulü ve erkeğin gücünü içeren düşmanca cinsiyetçilik katılımcıların romantik ilişkiler hakkındaki kalıpyargılara karşı tutumlarını etkileyecektir. Düşmanca cinsiyetçilikten yüksek puan alan katılımcılar düşük puan alanlara oranla romantik ilişkiler hakkında kalıpyargılara karşı daha olumlu tutumlara sahip olacaklardır.

Dostça cinsiyetçilik kadını geleneksel rolleri ile yücelttiği ve kişiler arası ilişkilerde kadının erkeğe bağlılığını vurguladığı için dostça cinsiyetçilikten yüksek puan alan katılımcılar da romantik ilişkiler hakkındaki kalıpyargılara karşı olumlu tutumlara sahip olacaklardır.

2)- Kadın ve erkekler cinsiyet rollerini çocukluklarındaki sosyalleşme süreci içinde oluşturduklarından ve romantik ilişkiler hakkındaki kalıpyargılar kendi cinsleri ilgili olduğundan romantik ilişkiler hakkındaki kalıpyargılara karşı tutumlarda cinsiyet farklılığı gözlenecektir. Erkek katılımcılar romantik ilişkilerde erkeğin baskın olmasına kadınlara oranla daha olumlu bakacaklardır. Buna karşın, cinsiyet rolleri ile tutarlı bir şekilde kadın katılımcılar romantik ilişkilerde erkeğin daha girişken olmasına daha olumlu yaklaşacaklardır.

Y Ö N T E M

Denekler ve işlem: Bu araştırmaya toplam 291 Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğrencisi katılmıştır. Bu katılımcıların 133'ü kadın, 158'i ise erkektir. Katılımcıların yaş ortalaması 21.69 (SS = 1.17) değerindedir.

Hazırlanan ölçekler Sosyal Psikolojiye Giriş ve Psikolojiye Giriş derslerini seçmeli olarak alan öğrencilere sınıf ortamında verilmiştir. Öğrenciler katılımlarından dolayı dersleri için ekstra puan almışlardır.

Ölçekler: Romantik ilişkilerle ilgili kalıpyargılara karşı tutumları ölçmek için Curun (2000) tarafından Tutumların Ölçülmesi ve Ölçek Geliştirme adlı yüksek lisans dersi için geliştirilen bir ölçeğin bazı maddelerinden yararlanılmıştır (Bakınız Tablo 1). Katılımcılardan, 1'den 6'ya kadar olan bir ölçek üzerinde verilen herbir ifade ile hemfikir olup olmadıklarını belirtmeleri istenmiştir. Ölçek üzerindeki 1 verilen ifade ile hemfikir olmadıklarını; 6 ise verilen ifade ile hemfikir olduklarını belirtmektedir. Bazı ifadelerin puanları ters çevrilerek analiz edilmiştir. Faktör analizine tabii tutulan ifadeler iki faktörün datayı açıkladığını göstermiştir (Bakınız Tablo 1). Bu faktörler dataların toplam % 54.01 ni açıklamaktadır. Tüm bu maddeler için Cronbach alfa .85 değerinde bulunmuştur.

Tablo 1. Romantik ilişkilerle ilgili kalıpyargılara karşı tutumları ölçmek için kullanılan ifadeler ve faktör analizi sonuçları

İfadeler	Ortalama	SS	Yükleme
<i>Faktör 1: Romantik ilişkide erkeğin baskın, kadının kabul edici tavırları (Cronbach alfa = .83)</i>			
- Erkek kız arkadaşının kıyafetine karışabilir	2.97	1.62	.85
- Kadın toplum içinde erkek arkadaşına ters düşecek davranışları yapmamalıdır	3.98	1.50	.75
- Romantik ilişkilerde erkek (para, mevki vs açısından) kadından bir adım da olsa önde olmalıdır	3.23	1.64	.69
- Kadın erkeğin dış görünüşüne karışabilir	3.37	1.54	.66
- Bir ilişkinin başlangıcında kadın cinsel açıdan deneyimsiz olmalıdır	2.50	1.62	.62
- Kız erkek arkadaşı olmadan gece gezebilir*	2.72	1.50	.61
- Kadın erkeği elinde tutmak için onu eleştirmemelidir.	2.19	1.39	.53
<i>Faktör 2: Romantik ilişkide erkeğin girişken olması (Cronbach alfa = .83)</i>			
- Romantik ilişkilerde ilk adımın erkek tarafından atılması gerektiğini düşünüyorum	3.17	1.61	.83
- Romantik ilişkilerde evlenme teklifi erkekten gelmelidir	3.63	1.71	.81
- Romantik ilişkilerde erkeğin kadını daha sık araması gerektiğini düşünüyorum	3.12	1.59	.74
- Kadın hoşlandığı bir erkeğe çıkma teklif edebilir*	2.18	1.21	.72
- Romantik ilişkilerde kadınların erkeklerin cinsellik isteklerini reddetmeleri daha uygundur.	2.68	1.51	.60

* Ters çevrilmiş ifadeleri göstermektedir. Tablodaki yüksek değerler verilen ifadeye katılımı yansıtmaktadır.

Cinsiyetçiliği (düşmanca ve dostça olmak üzere) ölçmek için Glick ve Fiske'in (1997) geliştirdiği zıt duyguları içeren cinsiyetçilik ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek daha önce Glick ve Sakallı'nın ortak bir çalışmasında (Glick ve diğerleri, baskıda) Türkçeye çevrilmiş ve kullanılmıştır. Buradaki araştırmanın dataları ile yapılan güvenilirlik analizinde de Cronbach alfa .88 bulunmuştur. Ayrıca, düşmanca cinsiyetçilik maddeleri için Cronbach alfa .89 iken; dostça cinsiyetçilik için bu değer .80'dir.

BULGULAR

Romantik ilişkiler hakkındaki kalıpyargılara karşı tutumlar ile cinsiyetçilik arasındaki korelasyon:

Romantik ilişkiler hakkındaki kalıpyargılara karşı tutumlar ile cinsiyetçilik arasındaki ilişkiyi incelemek amacı ile ilk olarak korelasyonlar hesaplanmıştır. Romantik ilişkiler hakkındaki kalıpyargılara karşı tutumlar, bu tutumlar için yapılmış faktör analizinden elde edilen iki faktör ve cinsiyetçiliğin iki ayıllı faktörü arasındaki korelasyonlar hesaplanmıştır. Aşağıdaki tabloda (Tablo 2) görüldüğü üzere tüm değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler vardır.

Tablo 2. Değişkenler arasındaki korelasyonların sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4	5
1. Romantik ilişkiler ölçeği	--	.82**	.85**	.44**	.53**
2. Erkeğin baskın, kadının kabul ediciliği	--	.41**	.58**	.41**	.41**
3. Erkeğin girişkenliği	--	--	.17**	.47**	.47**
4. Düşmanca cinsiyetçilik	--	--	--	-	.35**
5. Dostça cinsiyetçilik	--	--	--	--	--

** p < .01

Bu tabloda en ilginç bulgu erkeğin girişkenliği faktörü ile dostça cinsiyetçilik arasındaki korelasyonun ($r = .47$) yine bu faktör ile düşmanca cinsiyetçilik arasındaki korelasyondan ($r = .17$) çok yüksek olmasıdır. Diğer bir deyişle, erkeğin girişkenliği konusu düşmanca cinsiyetçilikle daha düşük seviyede bir ilişki içindedir.

Düşmanca cinsiyetçilik açısından bulgular:

Cinsiyet farklılığı, düşmanca cinsiyetçilik bağımsız değişkenler ve dostça cinsiyetçilik kovaryans olmak üzere romantik ilişkiler hakkındaki kalıpyargılara karşı tutumlar ve faktörleri için MANOVA analizi yapılmıştır. Sonuçlara göre, düşmanca cinsiyetçilik ve cinsiyet farklılığı arasında etkileşim yoktur.

Romantik ilişkiler hakkındaki kalıpyargılara karşı tutumlar ölçeğinin tümü ele alındığında cinsiyet farklılığı yoktur ($F(1, 265) = .88$, $p = .34$). Ancak, düşmanca cinsiyetçilik temel etkisi istatistiksel açıdan anlamlıdır; düşmanca cinsiyetçilikten yüksek puan alan katılımcılar ($M = 3.22$; $SS = .89$) düşük alanlara ($M = 2.30$; $SS = .82$) oranla romantik ilişkiler hakkındaki kalıpyargılara karşı olumlu tutuma sahiptirler ($F(1, 265) = 25.67$, $p < .05$).

Sadece romantik ilişkide erkeğin baskın, kadının kabul edici tavırları faktörüne bakıldığında hem düşmanca cinsiyetçilik; hem de cinsiyet farklılığı temel etkileri istatistiksel olarak anlamlıdır. Düşmanca cinsiyetçilik puanı yüksek olan katılımcıların ($M = 3.31$, $SS = .98$) düşük olanlara ($M = 2.09$; $SS = .78$) oranla romantik ilişkide erkeğin baskın, kadının kabul edici tavırları konusundaki ifadeler ile

daha fazla hemfikir oldukları görülmektedir ($F(1, 265) = 28.27, p < .05$). Ayrıca, erkek katılımcılar ($M = 3.36; SS = 1.06$) kadın katılımcılara ($M = 2.51; SS = .92$) oranla romantik ilişkide erkeğin baskın, kadının kabul edici tavırları konusundaki ifadelerle daha olumlu bakmaktadır ($F(1, 265) = 16.69, p < .05$).

Romantik ilişkide erkeğin girişken olması faktörü incelendiğinde; düşmanca cinsiyetçilik puanı yüksek olan katılımcıların ($M = 3.12, SS = 1.15$) düşük olanlara ($M = 2.52, SS = 1.13$) oranla romantik ilişkilerde erkeğin girişken olması konusundaki ifadeler ile daha fazla hemfikir oldukları görülmektedir ($F(1, 265) = 12.05, p < .05$). Romantik ilişkide erkeğin girişken olması faktöründe, erkeğin baskın, kadının kabul edici olması faktörünün tam tersine, kadın katılımcılar ($M = 3.29; SS = 1.19$) erkek katılımcılara ($M = 2.67; SS = 1.09$) oranla verilen ifadelerle daha fazla hemfikir olmuşlardır ($F(1, 265) = 25.92, p < .05$).

Dostça cinsiyetçilik açısından bulgular:

Bu kısımda da cinsiyet farklılığı, dostça cinsiyetçilik bağımsız değişkenler ve düşmanca cinsiyetçilik kovaryans olmak üzere romantik ilişkiler hakkındaki kalıpyargılara karşı tutumlar ve faktörleri için MANOVA analizi yapılmıştır.

Tüm ölçek ele alındığında sadece dostça cinsiyetçilik temel etkisi bulunmuştur. Dostça cinsiyetçilikten yüksek puan alan katılımcılar ($M = 3.20; SS = .87$) düşük puan alanlara ($M = 2.25; SS = .88$) oranla tüm romantik ilişkiler hakkındaki kalıpyargılara karşı daha olumlu tutuma sahiptirler ($F(1, 261) = 36.58, p < .05$).

Romantik ilişkide erkeğin baskın, kadının kabul edici tavırları faktörü ele alındığında hem dostça cinsiyetçilik; hem de cinsiyet

farklılığı temel etkileri bulunmuştur. Dostça cinsiyetçilikten yüksek puan alan katılımcılar ($M = 3.19$; $SS = .99$) düşük puan alan katılımcılara ($M = 2.29$; $SS = 1.02$) oranla romantik ilişkide erkeğin baskın, kadının kabul edici tavırları konusundaki ifadelerle daha fazla hemfikir olmuşlardır ($F(1, 260) = 6.96$, $p < .05$). Erkek katılımcılar ($M = 3.35$; $SS = 1.07$) kadın katılımcılara ($M = 2.55$; $SS = .90$) oranla romantik ilişkide erkeğin baskın, kadının kabul edici tavırları konusundaki ifadelerle daha fazla hemfikir olmuşlardır ($F(1, 260) = 36.99$, $p < .05$).

Romantik ilişkide erkeğin girişken olması faktörü açısından dostça cinsiyetçilik ve cinsiyet farklılığı arasında etkileşim istatistiksel olarak anlamlıdır ($F(1,260) = 4.33$, $p < .05$). Tukey-Kramer testine göre, dostça cinsiyetçilikten yüksek puan alan kadın katılımcılar ($M = 3.64$; $SS = 1.04$) dostça cinsiyetçilikten düşük puan alan kadın katılımcılara ($M = 2.34$; $SS = 1.09$) ve dostça cinsiyetçilikten yüksek ($M = 2.82$; $SS = 1.10$) ve düşük ($M = 2.11$; $SS = 1.03$) puan almış erkek katılımcılara oranla erkeklerin girişkenliği konusuna daha olumlu bakmışlardır ($q(2-266) = 2.77$; $.05$ düzeyinde).

TARTIŞMA

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin romantik ilişkiler hakkındaki kalıpyargılara ilişkin tutumlarını ölçmektir. Bunun yanı sıra cinsiyetçiliğin ve cinsiyet farklılığının bu konudaki tutumlarla ilişkisi araştırılmaktadır. Araştırmada tüm değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler olduğu bulunmuştur. Sonuçlar denenceleri destekler niteliktedir.

Düşmanca ve dostça cinsiyetçilikten yüksek puan alan katılımcı-

cıların romantik ilişkiler hakkındaki kalıpyargılara karşı daha olumlu tutumlara sahip oldukları bulunmuştur. Bu beklenen bir durumdur; çünkü hem cinsiyetçilikte hem de romantik ilişkilerdeki kalıpyargılarda vurgulanan erkeğin baskın oluşudur. Daha önce belirtildiği gibi, düşmanca cinsiyetçilik geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini, erkeğin gücünü desteklemeyi ve kadını daha çok cinsel bir nesne olarak algılamayı içermektedir (Glick ve Fiske, 1996). Bu nedenledir ki düşmanca cinsiyetçilikten yüksek puan almış katılımcılar romantik ilişkilerde erkeğin kadının davranışlarına karışması, her konuda bir adım önde olması, daha girişken ve cinselliği daha özgürce yaşaması gibi kalıpyargılar ile daha fazla hemfikir olmuşlardır. Benzer şekilde, kişilerarası ilişkilerde kadının erkeğe bağımlılığını ve kadın ile romantik cinselliği içeren dostça cinsiyetçilikten yüksek puan almış katılımcılar da romantik ilişkiler hakkındaki kalıpyargılara karşı olumlu tutumlara sahip olmuşlardır.

Romantik ilişkiler hakkındaki kalıpyargılara karşı tutumlarda faktör analizi sonucu elde edilen iki faktörden ilki olan erkeğin baskın, kadının kabul edici olması konusu incelendiğinde düşmanca ve dostça cinsiyetçilikten yüksek puan alan katılımcıların düşük puan alan katılımcılara oranla romantik ilişkide erkeğin baskın, kadının kabul edici tavırları konusundaki kalıpyargılara olumlu baktıkları görülmektedir.

Ayrıca, erkek katılımcılar kadın katılımcılara oranla romantik ilişkilerde erkeğin baskın, kadının kabul edici tavırları konusundaki ifadelere daha olumlu yaklaşmışlardır. Cinsiyet farklılığı açısından bulunan bu bulgular daha önce kadınlara karşı tutumlar konusunda yapılan araştırmaların bulgularını destekler niteliktedir (Basow, 1992). Bu da her ne kadar eşitlikçi düşüncelere sahip gibi görünse de erkeklerin ilişkilerindeki gücü ellerinden bırakmak istemedik-

lerinin bir göstergesi olabilir. Erkek katılımcıların erkeğin gücü ve üstünlüğü konusunda varolan geleneksel toplumsal rollerini kabul etmesi; buna rağmen kadınların kendi yaşam tarzlarına birçok engel ve sınırlama getiren bu tür kalıpyargılara karşı daha olumsuz yaklaşımları her cinsin kendi çıkarları açısından önemlidir.

Erkeğin girişkenliği hakkındaki faktör ele alındığında ise, düşmanca cinsiyetçilik açısından bulgularda da kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla erkeğin girişkenliği konusundaki kalıpyargılara daha olumlu baktıkları bulunmuştur. Bu da cinsiyet rolleri ile tutarlı olarak genç kadınların romantik ilişkilerde erkeğin daha girişken olmasını istediklerini; buna olumlu yaklaştıklarını göstermektedir. Ayrıca, dostça cinsiyetçilikten yüksek puan almış kadın katılımcıların diğer tüm kadın ve erkek katılımcılara oranla erkeğin girişken olması konusuna daha ılımlı yaklaştıkları en önemli bulgular arasındadır. Hatırlanacağı gibi dostça cinsiyetçilik kadını geleneksel rolleri ile yüceltir ve kişilerarası ilişkilerde kadının erkeğe bağlılığını vurgular (Glick ve diğerleri, 1997). Bu da dostça cinsiyetçilikten yüksek puan almış kadınların çocukluklarındaki sosyalleşme süreci içinde onlara verilen cinsiyet rollerini ve romantik ilişkilerde erkeğin ilk adımı atmasını yani erkeğin daha girişken olmasını benimsedikleri anlamına gelebilir. Sosyalleşme sürecinde çoğu kadına 'bir gün beyaz atlı prenslerinin gelip, onları bulacağı' inancının bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde aşılandığı görüşü yaygındır. Dolayısıyla, kadınların çoğuna romantik ilişkiler konusunda teklif götürenin ve aktif olarak karşı cinsle ilgilenen erkek olması beklentisi öğretilir. Kadının bu tür girişken davranışları toplumdaki birçok birey tarafından çoğunlukla ayıplanır ve bu tür davranışları gösteren kadınlar dışlanabilir. Bu tür öğretimi ve baskıları nedeniyle kadın katılımcılar romantik ilişkilerde erkeğin girişken olması konusundaki ifadeler ile

erkek katılımcılara oranla daha fazla hemfikir olmuş olabilirler.

Bulgularda diğ er bir ilginç nokta da dostça cinsiyetçilikten yüksek puan almış kadın katılımcılar ile dostça cinsiyetçilikten yüksek puan almış erkek katılımcılar arasında bile anlamlı fark olması ve bu kadın katılımcıların erkeğ in girişkenliğı konusunda daha olumlu tutumlara sahip olmalarıdır. 'Erkek katılımcılar ne kadar dostça cinsiyetçilikten yüksek puan almış olsalar da romantik ilişkilerde ilk çıkma veya evlenme teklifinin erkekten gelmesi olayına kadınlar kadar olumlu yaklaşmamaktadırlar. Bu da erkeklerin romantik ilişkilerde her zaman girişken olmak istemediklerinin, romantik ilişkilerde girişkenlik sorumluluğ unu kadınlarla paylaşmak istediklerinin bir göstergesi olabilir. Benzer sonuçlar Japonyada yapılan bir araştırmada da bulunmuştur; diğ er konularda daha geleneksel olan erkek Japon katılımcılar kadınların evlenme teklifinde bulunmasına çok olumlu yaklaşmışlardır (Bankort, 1985). Türk katılımcılardan elde edilen benzer bulgular, erkeklerin sosyal roller açısından bir tür değışme gösterdikleri anlamına geliyor olabilir. Ancak, erkekler girişkenlik konusunda sorumluluğ u kadınlarla paylaşmak isteseler bile romantik ilişkilerde kendi üstünlüklerini, baskın olmayı ve kadının kabullenici rollerini halen desteklemektedirler.

KAYNAKÇA

- Bankort, B. B. (1985). Japanese attitudes toward women. *The Journal of Psychology*, 119, 45-51.
- Basow, S. A. (1992). *Gender stereotypes and roles*. Pacific Grove, CA: Brooks/Cole.
- Curun, F. (2000). *Attitudes toward gender roles in romantic relationship*. Attitude Measurement and Scale Development, ODTÜ-Psikoloji Bölümü.
- Eagly, A. H., & Steffen, V. J. (1984). Gender stereotypes stem from the distribution of women and men into social roles. *Journal of Personality and Social psychology*, 46, 735-754.
- England, P. (1979). Women and occupational prestige: A case of vacuous sex equality. *Signs*, 5, 252-265.
- Glick, P, Diebold, J., Bailey-Werner, B., & Zhu, L. (1997). The two faces of Adam: Ambivalent sexism and polarized attitudes toward women. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 23, 1323-1334.
- Glick, P., & Fiske, T. S. (1996). The ambivalent sexism inventory: Differentiating hostile and benevolent sexism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70, 491-512.

- Glick, R., & Fiske, T. S. (1997). Hostile and benevolent sexism: Measuring ambivalent sexist attitudes toward women. *Psychology of Women Quarterly*, 21, 119-135.
- Glick, P., Fiske, S. T., Abrams, D., Masser, B., Brunner, A., Willemssen, T. M., Dardenne, B., Dijksterhuis, A., Wigboldus, D., Eckes, T., Six-Materna, I., Exposito, F., Mayo, M., Foddy, M., Kim, H., Mladinic, A., Mucchi-Faina, A., Romani, M., Saiz, J., & Sakalli, N. (baskıda). Beyond prejudice as simple antipathy: Hostile and benevolent sexism across cultures. *Journal of Personality and Social Psychology*.
- Güvenç, G. (1996). Kız ve erkek öğrencilerin ailede toplumsal cinsiyete ilişkin tutumları ve benlik algısı. *3P Dergisi*, 4, 260-267.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1980). Türkiyede çocuğu değeri, gelişme ortamı ve alması gereken önlemler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10.